

### Резюме

У природничих, еколого-правових та гуманітарних наукових дослідженнях найбільш детально представлені економічна й екологічна форми взаємодії суспільства з природним середовищем, а біологічна і соціальна, які є не менш важливими на сучасному етапі, викладені як самі по собі зрозумілі для існування людського суспільства у природному оточенні або поєднані з «основними». Є нагальна потреба у появі та поширенні соціальної (духовної) форми взаємодії суспільства і людини з природою, її правовому визначенні, закріпленні, удосконаленні, реалізації як правовими, так і загальносуспільними шляхами. Розтлумачено поняття та значення біологічної і соціальної форм, а також наведено підаспекти останньої.

**Ключові слова:** суспільство; природне середовище; форма взаємодії; біологічна форма; соціальна форма; екологічна освіта; екологічна культура; еколого-етичний кодекс; стан довкілля; здоров'я нації.

### Резюме

В естественных, эколого-правовых и гуманитарных научных исследованиях наиболее детально представлены экономическая и экологическая формы взаимодействия общества с природной средой, а биологическая и социальная, которые являются не менее важными на современном этапе, изложены как само собой разумеющиеся для существования человеческого общества в природном окружении или сочетаются с «основными». Есть насущная необходимость в появлении и распространении социальной (духовной) формы взаимодействия общества и человека с природой, её правовом определении, закреплении, совершенствовании, реализации как правовыми, так и общественно-массовыми путями. Растолковываются понятие и значение биологической и социальной форм, а также приводятся подаспекты последней.

**Ключевые слова:** общество; природная среда; форма взаимодействия; биологическая форма; социальная форма; экологическое образование; экологическая культура; эколого-этический кодекс; состояние окружающей среды; здоровье нации.

### Summary

In the natural, ecological, legal and humanitarian researches, presented the most detailed economic and environmental forms of interaction of society with the natural environment, and biological and social, that is no less important at present, as stated by themselves understood to the existence of human society in the natural environment or combined with "major". There is an urgent need for the emergence and dissemination of social (spiritual) forms of social and human interaction with nature, its legal definition, fixing, and improvement, implementation of both legal and general social ways. Interpreted in the concept and importance of concept and importance of biological and social forms, and are under the aspects of the last.

**Key words:** society; environment; form of interaction; biological form; social form; environmental education; ecological culture; ecological and ethical code; the state of the environment; health of the nation.

*Отримано 16.04.2011*

**В. В. ЛАТИШЕВА**

*Вікторія Володимирівна Латишева, аспірант  
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького  
НАН України*

## КЛАСИФІКАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ У СФЕРІ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА НА СЕЛІ

Реформування аграрного сектору економіки супроводжується прийняттям значної кількості нормативно-правових актів, проте сучасне аграрне законодавство поки що не відповідає об'єктивним потребам суспільного розвитку. Це, насамперед, спричинено недостатністю як законодавчого, так і наукового забезпечення окремих суспільних відносин, що становлять предмет аграрного права. Зокрема, такими є суспільні відносини у сфері житлово-комунального господарства на селі. Причиною такої невідповідності також є відсутність цілісної взаємоузгодженої системи аграрно-правових норм. У зв'язку з цим, виникає потреба в підвищенні ролі систематизації аграрного законодавства, зокрема такої її форми як кодифікація. У свою чергу, вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі потребує наукового опрацювання їх законодавчої бази. Отже, постає завдання щодо проведення комплексного аналізу чинних нормативно-правових актів, що їх регулюють.

На жаль, систематизація нормативно-правових актів щодо розвитку житлово-комунального господарства на селі залишилась поза увагою науковців. Здійснюється короткий аналіз окремих нормативно-правових актів, що регулюють житлово-комунальне господарство на селі, у процесі дослідження законодавства в сфері соціального розвитку села в цілому, в роботах В. В. Носіка<sup>1</sup>, О. М. Пашенко<sup>2</sup>, В. П. Жушмана<sup>3</sup>, О. В. Гафурової<sup>4</sup>. Разом із тим, слід окремо виділити монографію А. М. Статівки «Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні»<sup>5</sup>, в якій автор, досліджуючи правові засади соціального розвитку села в сучасній Україні, доходить висновку про доцільність розробки та прийняття Законів України «Про соціаль-

ний розвиток села»<sup>6</sup> та «Про інвестиції в соціальну сферу села»<sup>7</sup>. Проте, на сьогодні відсутні комплексні наукові дослідження законодавства в сфері житлово-комунального господарства на селі, які б враховували специфіку й особливості відповідного правового регулювання.

У процесі наукового дослідження законодавства, що регулює житлово-комунальні відносини на селі, необхідно довести: об'єктивну необхідність відособленого правового регулювання вказаних відносин; можливість і необхідність використання у зв'язку з цим нових, своєрідних методів регулювання, правових принципів, узагальнених категорій; позитивне значення відособленого нормативного регулювання, роль такого відособлення в підвищенні регулятивної взаємодії правової системи на відносини в сфері житлово-комунального господарства на селі.

Дослідження законодавства в сфері житлово-комунального господарства на селі повинно базуватися на проведенні систематизації нормативно-правових актів, які регулюють дані відносини. Це дасть змогу виявити недоліки в правовому регулюванні, які спричиняють неможливість формування ефективного правового механізму та наявність прогалин у праві, що регулює житлово-комунальне господарство на селі. А також, зважити необхідність прийняття нових нормативних положень, які б враховували специфіку проживання на селі.

П. М. Рабінович визначає систематизацію законодавства як діяльність щодо зведення нормативно-правових актів (або їх елементів) у цілісний комплекс<sup>8</sup>. О. Ф. Скакун зазначає, що здійснювати систематизацію нормативно-правових актів необхідно для: «усунення суперечностей між нормативними актами; підвищення якості та ефективності законодавства; забезпечення доступності його використання громадянами, державними органами, громадськими організаціями, комерційними корпораціями»<sup>9</sup>.

Отже, систематизація законодавства полягає у проведенні класифікації нормативно-правових актів. Класифікація нормативно-правових актів у сфері житлово-комунального господарства на селі дозволить дослідити та охарактеризувати дану сферу законодавства, зв'язки які в ній існують, та з допомогою відповідних критеріїв віднайти основи об'єднання однорідних нормативно-правових актів у певні групи. У зв'язку з цим, ми вважаємо, що їх можна класифікувати за чотирма головними ознаками: за юридичною чинністю; за територіальним поширенням; за об'ємом правового регулювання; за предметом правового регулювання.

Базовим критерієм класифікації нормативно-правових актів виступає визначення юридичної чинності, тобто специфічної властивості мати точно позначене місце в ієрархії інших правових актів і залежати за формальною обов'язковістю від того, який орган видав акт, тобто хто є суб'єктом нормотворчості<sup>10</sup>. Видами нормативно-правових актів, що забезпечують розвиток житлово-комунального господарства на селі за юридичною чинністю є закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Закон – нормативно-правовий акт представницького вищого органу державної влади (або громадянського суспільства/безпосередньо народу/), який регулює найважливіші питання суспільного життя, установлює права і обов'язки громадян, має вищу юридичну чинність і приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури<sup>11</sup>. У сфері житлово-комунального господарства на селі таким є Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХП<sup>12</sup>.

Підзаконний нормативно-правовий акт – акт, який видається відповідно до закону, на підставі закону, для конкретизації законодавчих розпоряджень та їх трактування або встановлення первинних норм. Юридична чинність підзаконних нормативно-правових актів залежить від становища органів держави, які видають ці акти, їх компетенції, а також характеру і призначення самих актів<sup>13</sup>. До останніх належать укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, накази міністерств і відомств України, акти органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної влади. Зокрема, Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356<sup>14</sup>, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158<sup>15</sup>, Обласна цільова Програма підтримки кредитування індивідуального житлового будівництва на селі у Полтавській області «Власний дім» на 2008–2011 рр. прийнята рішенням Полтавської обласної ради від 25 листопада 2008 р.<sup>16</sup>

За територіальним поширенням нормативно-правові акти щодо житлово-комунального господарства на селі можна поділити на нормативно-правові акти, що діють в межах України і міжнародні нормативно-правові акти.

Нормативно-правові акти, що діють в межах України, приймаються на основі положень, які закріплені в Конституції України. Так, ст. 47 Основного Закону проголошує положення, відповідно до якого «кожен має право на житло». На світовому рівні, положення, які визначають соціальний статус особи, закріплено Загальною декларацією прав людини прийнятою Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 р.<sup>17</sup> та Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права, прийнятим 16 грудня 1966 р. і ратифікованим Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р.<sup>18</sup>

За об'ємом правового регулювання можна виділити загальні і спеціальні нормативно-правові акти щодо житлово-комунального господарства на селі.

Загальні нормативно-правові акти щодо житлово-комунального господарства на селі регламентують суспільні відносини в сфері соціального розвитку села і поширюються на всі відносини щодо соціального розвитку села, або на їх більшість. До таких нормативно-правових актів належать Конституція України від

28 червня 1996 р. (ст. 47), Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ<sup>19</sup>, Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356<sup>20</sup>, Указ Президента «Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села» від 15 липня 2002 р. № 640/2002<sup>21</sup>, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158<sup>22</sup>, Наказ Мінагрополітики та Академії аграрних наук України «Про затвердження Довідника соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень» від 20 січня 2009 р. № 39/05<sup>23</sup>.

Спеціальні нормативно-правові акти щодо житлово-комунального господарства на селі регламентують обмежену сферу суспільних відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі. Такими обмеженими сферами суспільних відносин є: суспільні відносини в галузі житлового господарства сільських населених пунктів (Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі» від 27 березня 1998 р. № 222/98<sup>24</sup>), в галузі теплопостачання в сільській місцевості (Закон України «Про теплопостачання» від 2 червня 2005 р. № 2633-ІV<sup>25</sup>), в галузі електропостачання сільських населених пунктів (Закон України «Про електроенергетику» від 16 жовтня 1997 р. № 575/97-ВР<sup>26</sup>) та газопостачання сіл (Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення споживачів природним газом» від 27 грудня 2001 р. № 1729<sup>27</sup>), в галузі водопостачання та водовідведення сіл (Закон України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» від 3 березня 2005 р. № 2455-ІV<sup>28</sup>), щодо благоустрою та комунального обслуговування сільських населених пунктів (регіональні програми «Реформування та розвиток комунального господарства в сільській місцевості»<sup>29</sup>).

За предметом правового регулювання нормативно-правові акти в сфері житлово-комунального господарства на селі можна поділити на десять груп.

До першої групи належать нормативно-правові акти, що визначають механізм забезпечення розвитку житлово-комунального господарства на селі. До таких належать Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ<sup>30</sup>, Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356<sup>31</sup> та Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158<sup>32</sup>. Так, Законом України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ закріплено, що нові програми соціально-економічного розвитку України не можуть бути прийняті без урахування пріоритетності розвитку села (п. 2 ст. 2), державне інвестування розвитку соціальної сфери села та агропромислового комплексу (ст. 6), перевага села в соціально-культурному та побутовому забезпеченні (ст. 8), пільги особам, які переселяються і проживають у трудонедостатніх населених пунктах (ст. 9), збереження і розвиток сільської поселенської мережі (ст. 10), пільги для індивідуального житлового будівництва на землях сільських населених пунктів (ст. 11), пільги на електроенергію та відповідальність за електропостачання (ст. 12).

До другої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері житлового господарства на селі – Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р. № 5464-Х<sup>33</sup>, Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі» від 27 березня 1998 р. № 222/98<sup>34</sup>, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам на селі» від 5 жовтня 1998 р. № 1597<sup>35</sup>, Регіональні програми індивідуального житлового будівництва на селі (наприклад, Обласна цільова Програма підтримки кредитування індивідуального житлового будівництва на селі у Полтавській області «Власний дім» на 2008–2011 роки прийнята рішенням Полтавської обласної ради від 25 листопада 2008 р.<sup>36</sup>). Державна політика в Україні направлена на розвиток індивідуального житлового будівництва в сільській місцевості. Вищенаведені нормативно-правові акти складають правовий механізм щодо державної підтримки індивідуальних забудовників на селі. Програма підтримки індивідуального житлового будівництва на селі «Власний дім» реалізовується в Україні з 1998 р. Кредити для будівництва, добудови житла та газифікації садиб мають право отримати всі громадяни, що проживають на селі.

До третьої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері комунального обслуговування сільського населення – Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004 р. № 1875-ІV<sup>37</sup>, Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки» від 11 червня 2009 р. № 1511-ІV<sup>38</sup>, регіональні програми «Реформування та розвиток комунального господарства в сільській місцевості» (наприклад, Рішення Волинської обласної ради «Про розвиток житлово-комунального господарства та поліпшення комунально-побутового обслуговування населення у сільській місцевості» від 31 березня 2009 р. № 120<sup>39</sup>).

До четвертої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правовий статус аграрних суб'єктів у сфері житлово-комунального господарства на селі – Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-ІV<sup>40</sup>, Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. № 742-ІV<sup>41</sup>, Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. № 469/97<sup>42</sup>.

До п'ятої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правовий статус суб'єктів, які наділені повноваженнями в сфері житлово-комунального господарства на селі, які, в свою чергу, можна кла-

сифікувати на дві підгрупи, в залежності від обсягу повноважень, на органи загальної компетенції та органи спеціальної компетенції. Першу підгрупу становлять нормативно-правові акти, що визначають правовий статус суб'єктів загальної компетенції – Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. № 2591-VI<sup>43</sup>, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97<sup>44</sup>. Другу підгрупу становлять нормативно-правові акти, що визначають правовий статус суб'єктів спеціальної компетенції. Відповідно до Указу Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010<sup>45</sup> такими органами є Міністерство аграрної політики та продовольства та Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України. На жаль, більшість нормативно-правових актів направлени на врегулювання відносин житлово-комунального господарства загалом, не враховуючи специфіку такого господарювання в сільській місцевості.

До шостої групи належить нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері теплопостачання в сільській місцевості – Закон України «Про теплопостачання» від 2 червня 2005 р. № 2633-IV<sup>46</sup>.

До сьомої групи належить нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері електропостачання в сільській місцевості – Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 р. № 575/97-ВР<sup>47</sup>.

До восьмої групи належить нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері газопостачання сільського населення – Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення споживачів природним газом» від 27 грудня 2001 р. № 1729.

До дев'ятої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері водопостачання та водовідведення на селі – Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10 січня 2002 р. № 2918-III<sup>48</sup>, Закон України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» від 3 березня 2005 р. № 2455-IV<sup>49</sup>.

До десятої групи належать нормативно-правові акти, що визначають правове регулювання в сфері благоустрою сіл – Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 р. № 2807-IV<sup>50</sup>.

Отже, проведене дослідження дозволило систематизувати законодавство щодо житлово-комунального господарства на селі та виділити види нормативно-правових актів у цій сфері за відповідними критеріями.

За юридичною чинністю нормативно-правові акти у сфері житлово-комунального господарства на селі можна поділити на: закони та підзаконні нормативно-правові акти.

За територіальним поширенням нормативно-правові акти у сфері житлово-комунального господарства на селі можна поділити на нормативно-правові акти, що діють в межах України і міжнародні нормативно-правові акти.

За об'ємом правового регулювання нормативно-правові акти у сфері житлово-комунального господарства на селі можна поділити на загальні і спеціальні.

За предметом правового регулювання нормативно-правові акти у сфері житлово-комунального господарства на селі можна поділити на ті, що визначають: 1) механізм забезпечення розвитку житлово-комунального господарства на селі; 2) правове регулювання в сфері житлового господарства на селі; 3) правове регулювання в сфері комунального обслуговування сільського населення; 4) правовий статус аграрних суб'єктів у сфері житлово-комунального господарства на селі; 5) правовий статус суб'єктів, які наділені повноваженнями в сфері житлово-комунального господарства на селі; 6) правове регулювання в сфері теплопостачання в сільській місцевості; 7) правове регулювання в сфері електропостачання в сільській місцевості; 8) правове регулювання в сфері газопостачання сільського населення; 9) правове регулювання в сфері водопостачання та водовідведення на селі; 10) правове регулювання в сфері благоустрою сіл.

На підставі проведеної класифікації нормативно-правових актів, якими регулюється житлово-комунальне господарство на селі, ми дійшли висновку, що: на сьогодні в Україні відсутня система законодавства в сфері житлово-комунального господарства на селі, а це зумовлює неможливість формування ефективного правового механізму у цій сфері; загальні нормативно-правові акти, які направлені на регулювання широкого кола відносин, переважають над спеціальними, що призводить до прогалин у праві, що регулює житлово-комунальне господарство на селі; нормативно-правові акти містять в собі положення, які носять загальний характер та орієнтовані на регулювання житлово-комунального господарства міст (значна увага приділяється відносинам, які не притаманні селу, наприклад, Об'єднанням співвласників багатоквартирних будинків). Вони не конкретизують правове регулювання суспільних відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі та не враховують їх специфіку, яка полягає в тісному зв'язку проживання на селі з веденням сільськогосподарства; суспільні відносини в сфері житлово-комунального господарства на селі регулюються підзаконними нормативно-правовими актами, у тому числі регіональними програмами («Власний дім» та «Реформування та розвиток комунального господарства в сільській місцевості»), які приймаються відповідно до Указу Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356. Положення даного Указу носять декларативний характер, оскільки не мають належного механізму їх реалізації на практиці; відносини в сфері житлово-комунального господарства на селі несять важливий суспільний характер, оскільки відображають собою життєвий рівень населення, достатнє забезпечення якого закріплено на міжнародному рівні та охороняється Конституцією України. Враховуючи це, вказані відносини мають бути врегульовані в повному обсязі спеціальним законом – Аграрним кодексом України.

Проведене дослідження визначає необхідність відособленого правового регулювання відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі та проведення наукових досліджень щодо формування відповідних інституту права та інституту законодавства.

<sup>1</sup> Аграрне право України : підручник / [Янчук В. З., Андрійцев В. І., Бичкова Ц. В. та ін.] ; за ред. В. З. Янчука – К.: Юрінком, 1996. – С. 466–471.

<sup>2</sup> Аграрне право України : підручник / [Багай Н. О., Бондар Л. О., Гуревський В. К. та ін.] ; за ред. О. О. Погрібного. – К.: Істина, 2007. – С. 190–194.

<sup>3</sup> Аграрне право України: [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти] / [В. М. Гайворонський, В. П. Жушман, В. М. Корнієнко та ін.] ; за ред. В. М. Гайворонський, В. П. Жушман. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2003. – С. 88–91.

<sup>4</sup> Аграрне право України : підручник / [В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.] ; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С. 599–504.

<sup>5</sup> *Статівка А. М.* Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні: Монографія / Статівка А. М. – Х.: Право, 2007. – 208 с.

<sup>6</sup> Там само. – С. 37.

<sup>7</sup> Там само. – С. 103.

<sup>8</sup> *Рабінович П. М.* Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. / Рабінович П. М. [вид. 5-те, зі змінами] – К.: Атіка, 2001. – 84 с.

<sup>9</sup> *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права : підручник / Скакун О. Ф. [пер. з рос.] – Харків: Консум, 2006. – С. 256.

<sup>10</sup> Там само. – С. 315.

<sup>11</sup> Там само. – С. 316.

<sup>12</sup> Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – № 45. – 06.11.1990. – С. 602.

<sup>13</sup> *Скакун О. Ф.* Вказана праця. – Ст. 334.

<sup>14</sup> Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356 // Офіційний вісник України. – № 51. – 05.01.2001. – С. 27.

<sup>15</sup> Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – № 73. – 08.10.2007. – С. 7.

<sup>16</sup> Обласна цільова Програма підтримки кредитування індивідуального житлового будівництва на селі у Полтавській області «Власний дім» на 2008-2011 роки прийнята рішенням 18 сесії Полтавської обласної ради V скликання від 25 листопада 2008 р. // Офіційний сайт Полтавської обласної ради (<http://www.oblrada.pl.ua>). – 2011. – 23 січня.

<sup>17</sup> Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – С. 89.

<sup>18</sup> Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>). – 2010. – 07 грудня.

<sup>19</sup> Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – № 45. – 06.11.1990. – С. 602.

<sup>20</sup> Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356 // Офіційний вісник України. – № 51. – 05.01.2001. – С. 27.

<sup>21</sup> Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села» від 15 липня 2002 р. № 640/2002 // Офіційний вісник України. – № 29. – 02.08.2002. – С. 7.

<sup>22</sup> Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – № 73. – 08.10.2007. – С. 7.

<sup>23</sup> Наказ Мінагрополітики та Академії аграрних наук України «Про затвердження Довідника соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень» від 20 січня 2009 р. № 39/05 // НАУ – Online (<http://zakon.nau.ua>). – 2010. – 07 грудня.

<sup>24</sup> Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі» від 27 березня 1998 р. № 222/98 // Офіційний сайт Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>). – 2010. – 07 грудня.

<sup>25</sup> Закон України «Про теплопостачання» від 2 червня 2005 р. № 2633-IV // Офіційний вісник України. – № 27. – 22.07.2005. – С. 11.

<sup>26</sup> Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 р. № 575/97-ВР // Офіційний вісник України. – № 46. – 1997. – С. 1.

<sup>27</sup> Постанова Кабінету Міністрів «Про забезпечення споживачів природним газом» України від 27 грудня 2001 р. № 1729 // Офіційний вісник України – № 52. – 11.01.2002. – С. 57.

<sup>28</sup> Закон України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» від 3 березня 2005 р. № 2455-IV // Офіційний вісник України. – № 13. – 15.04.2005. – С. 30.

<sup>29</sup> Рішення Волинської обласної ради «Про розвиток житлово-комунального господарства та поліпшення комунально-побутового обслуговування населення у сільській місцевості» від 31 березня 2009 р. № 120 // Офіційний сайт Волинської обласної ради (<http://volynrada.gov.ua>). – 2011. – 24 січня.

<sup>30</sup> Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. № 400-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – № 45. – 06.11.1990. – С. 602.

<sup>31</sup> Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. № 1356 // Офіційний вісник України. – № 51. – 05.01.2001. – С. 27.

<sup>32</sup> Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села до 2015 року» від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – № 73. – 08.10.2007. – С. 7.

<sup>33</sup> Житловий кодекс Української РСР. – С.: ФОП Соколик Б. В., 2010. – 64 с.

<sup>34</sup> Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки індивідуального житлового будівництва на селі» від 27 березня 1998 р. № 222/98 // Офіційний сайт Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>). – 2010. – 07.12.

<sup>35</sup> Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам на селі» від 5 жовтня 1998 р. № 1597 // Офіційний сайт Верховної Ради України (<http://zakon.rada.gov.ua>). – 2010. – 07.12.

<sup>36</sup> Обласна цільова Програма підтримки кредитування індивідуального житлового будівництва на селі у Полтавській області «Власний дім» на 2008–2011 роки прийнята рішенням 18 сесії Полтавської обласної ради V скликання від 25 листопада 2008 р. // Офіційний сайт Полтавської обласної ради (<http://www.oblrada.pl.ua>). – 2011. – 23.01.

<sup>37</sup> Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004 р. № 1875-IV // Офіційний вісник України. – № 30. – 13.08.2004. – С. 49.

<sup>38</sup> Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки» від 11 червня 2009 р. № 1511-IV // Офіційний вісник України. – № 30. – 13.08.2004. – С. 16.

<sup>39</sup> Рішення Волинської обласної ради «Про розвиток житлово-комунального господарства та поліпшення комунально-побутового обслуговування населення у сільській місцевості» від 31 березня 2009 р. № 120 // Офіційний сайт Волинської обласної ради (<http://volynrada.gov.ua>). – 2011. – 24.01.

<sup>40</sup> Закон України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003 р. № 973-IV // Офіційний вісник України. – № 29. – 01.08.2003. – С. 62.

<sup>41</sup> Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. № 742-IV // Офіційний вісник України. – № 23. – 20.06.2003. – С. 9.

<sup>42</sup> Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 р. № 469/97 // Офіційний вісник України. – № 33. – 22.08.1997. – С. 1.

<sup>43</sup> Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 7 жовтня 2010 р. № 2591-VI // Офіційний вісник України. – № 79. – 25.10.2010. – С. 8.

<sup>44</sup> Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. № 280/97 // Відомості Верховної Ради України. – № 24. – 25.06.1997.

<sup>45</sup> Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 // Офіційний вісник України. – № 94. – 17.12.2010. – С. 15.

<sup>46</sup> Закон України «Про тепlopостачання» від 2 червня 2005 р. № 2633-IV // Офіційний вісник України. – № 27. – 22.07.2005. – С. 11.

<sup>47</sup> Закон України «Про електроенергетику» від 16.10.1997 р. № 575/97-ВР // Офіційний вісник України. – № 46. – 1997. – С. 1.

<sup>48</sup> Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10 січня 2002 р. № 2918-III // Офіційний вісник України. – № 6. – 22.02.2002. – С. 1.

<sup>49</sup> Закон України «Про Загальнодержавну програму «Питна вода України» на 2006–2020 роки» від 3 березня 2005 р. № 2455-IV // Офіційний вісник України. – № 13. – 15.04.2005. – С. 30.

<sup>50</sup> Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 6 вересня 2005 р. № 2807-IV // Офіційний вісник України. – № 40. – 21.10.2005. – С. 12.

### Резюме

У статті проведена класифікація нормативно-правових актів у сфері житлово-комунального господарства на селі. Доведено необхідність відособленого правового регулювання відносин у сфері житлово-комунального господарства на селі для їх подальшого закріплення в Аграрному кодексі України.

**Ключові слова:** класифікація нормативно-правових актів, житлово-комунальне господарство на селі, система законодавства.

### Резюме

В статье проведена классификация нормативно-правовых актов в сфере жилищно-коммунального хозяйства на селе. Доказана необходимость обособленного правового регулирования отношений в сфере жилищно-коммунального хозяйства на селе для их дальнейшей фиксации в Аграрном кодексе Украины.

**Ключевые слова:** классификация нормативно-правовых актов, жилищно-коммунальное хозяйство на селе, система законодательства.

### Summary

The article deals with the classification of normative legal acts of rural housing and communal services. The necessity of isolated legal regulation of relations in rural housing and communal services and their further fixation in Agrarian Code of Ukraine has been proved.

**Key words:** classification of normative legal acts, rural housing and communal services, legislative system.

*Отримано 1.03.2011*